

Αριθμός 1915/2017

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Ε΄

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 5 Οκτωβρίου 2016, με την εξής σύνθεση: Αθ. Ράντος, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Ε΄ Τμήματος, Μ.-Ελ. Κωνσταντινίδου, Μ. Γκορτζολίδου, Σύμβουλοι, Χρ. Παπανικολάου, Ελ. Μουργιά, Πάρεδροι. Γραμματέας η Μ. Βλασερού.

Για να δικάσει την από 17 Νοεμβρίου 2014 αίτηση:

των: 1) Παναγιώτη Τότσικα του Γεωργίου, κατοίκου Ηλιούπολης Αττικής (Πύρρωνος 77), 2) Αναστασίου Κεφαλά του Ηλία, κατοίκου Ηλιούπολης Αττικής (Ναυσικάς 1), 3) Χρήστου Κοκοτίνη του Βασιλείου, κατοίκου Ηλιούπολης Αττικής (Ολυμπιονικών 1), 4) Δημητρίου Καλαντίδη του Ιωάννη, κατοίκου Ηλιούπολης Αττικής (Ηρώς Κωνσταντοπούλου 59-61), 5) Χαραλάμπους Σωτηρόπουλου του Αντωνίου, κατοίκου Ηλιούπολης Αττικής (Μακεδονίας 31), 6) Αθανασίας Τσιρταβή του Κωνσταντίνου, κατοίκου Ηλιούπολης Αττικής (Τοσίτσα 32), 7) Ευαγγελίας Δημητρίου του Κωνσταντίνου, κατοίκου Ηλιούπολης Αττικής (Σκρα 10), 8) Ιωάννας Φώσκολου του Λεονάρδου, κατοίκου Υμηττού (Μ. Τσαλίκη 16), 9) Εμμανουήλ Θεοδωρακόπουλου του Ιωάννη, κατοίκου Αγίου Δημητρίου Αττικής (Ξάνθης 87), 10) Παναγιώτη Κωνσταντίνου του Ιωάννη, κατοίκου Αγίου Δημητρίου Αττικής (Δραγατσανίου 36), 11) Στυλιανής Παλαιολόγου του Μιχαήλ, κατοίκου Αγίου Δημητρίου Αττικής (Δεκανέος Χρήστου Νικολάου 30), οι οποίοι παρέστησαν με τον δικηγόρο Δημήτριο Μπελαντή (Α.Μ. 13652), που τον διόρισαν με πληρεξούσιο, 12) Ευαγγέλου Παπασπύρου του Βησσαρίωνα, κατοίκου εν ζωή Παλαιού Φαλήρου Αττικής (Ηλείου 15Α), ο οποίος απεβίωσε, 13) Ροδούλας Κωνσταντινίδου του Γεωργίου, κατοίκου Παλαιού Φαλήρου Αττικής (Ρήγα Φεραίου 48) και 14) Ουρανίας - Αντωνίας Αργυροπούλου του Ιωάννη, κατοίκου Παλαιού Φαλήρου Αττικής (Μεσολογγίου 25), οι οποίοι παρέστησαν με τον ίδιο ως άνω δικηγόρο Δημήτριο Μπελαντή, που τον διόρισαν με πληρεξούσιο,

κατά του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και ήδη Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ο οποίος παρέστη με τον Βασίλειο Κορκίζογλου, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους,

και κατά του παρεμβαίνοντος Δήμου Ηλιούπολης Αττικής, ο οποίος παρέστη με την δικηγόρο Σταματία Φιλοθεΐδου (Α.Μ. 17034), που την διόρισε με απόφαση η Οικονομική του Επιτροπή.

Με την αίτηση αυτή επιδιώκεται να ακυρωθεί η υπ' αριθμ. Φ2989/3515/16.9.2014 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Περιφέρειας Αττικής και κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του εισηγητή, Παρέδρου Χρ. Παπανικολάου.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο των αιτούντων, ο οποίος ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση, την πληρεξουσία του παρεμβαίνοντος Δήμου και τον αντιπρόσωπο του Υπουργού, οι οποίοι ζήτησαν την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου κ α ι

Α φ ο ύ μ ε λ έ τ η σ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α

Σ κ έ φ θ η κ ε κ α τ ά τ ο ν Ν ό μ ο

1. Επειδή, για την άσκηση της κρινομένης αιτήσεως καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο (1368356, 5015049, 1384872/2014 ειδικά έντυπα παραβόλου σειράς Α').

2. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση, όπως συμπληρώθηκε με το από 19-9-2016 δικόγραφο προσθέτων λόγων, ζητείται η ακύρωση της Φ2989/3515/16.9.2014 απόφασης του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής με το τίτλο «Έγκριση των Περιβαλλοντικών όρων του έργου: "Μελέτη **οριοθέτησης ρέματος** Πικροδάφνης (εντός των ορίων του Δήμου Ηλιούπολης, από τη Λεωφόρο Μαρίνου Αντύπα έως την Λεωφόρο Βουλιαγμένης)"».

3. Επειδή, όπως προκύπτει από το ευρισκόμενο στο φάκελο της υπόθεσης αντίγραφο της 147/1/2016 ληξιαρχικής πράξης θανάτου, που εκδόθηκε από το Δήμο Παλαιού Φαλήρου, ο δωδέκατος αιτών απεβίωσε στις 4.3.2016, δηλαδή μετά την άσκηση της αιτήσεως ακυρώσεως. Έκτοτε η συζήτηση της υπόθεσης αναβλήθηκε για εύλογο χρονικό διάστημα, χωρίς να ζητηθεί η συνέχιση της δίκης από τυχόν νομιμοποιούμενο προς τούτο πρόσωπο. Συνεπώς, η δίκη πρέπει να κηρυχθεί καταργημένη ως προς τον παραπάνω αιτούντα, σύμφωνα με το άρθρο 31 παρ. 1 και 2 του π.δ. 18/1989 (Α' 8).

4. Επειδή, οι λοιποί αιτούντες, φερόμενοι, κατά τα προσκομιζόμενα από

αυτούς στοιχεία, ως κάτοικοι των Δήμων Ηλιούπολης, Αγίου Δημητρίου και Παλαιού Φαλήρου και επιδιώκοντας την προστασία του **ρέματος** Πικροδάφνης σε όλη την έκτασή του, ως στοιχείου του φυσικού περιβάλλοντος, στο πλαίσιο του κατά το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος σχετικού δικαιώματός τους, ασκούν την υπό κρίση αίτηση με έννομο συμφέρον, ομοδικούν δε παραδεκτώς, προβάλλοντας κοινούς λόγους ακυρώσεως.

5. Επειδή, με έννομο συμφέρον και παραδεκτώς εν γένει παρεμβαίνει υπέρ του κύρους της προσβαλλόμενης απόφασης ο Δήμος Ηλιούπολης.

6. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου και από άλλες αποφάσεις του Δικαστηρίου, το ρέμα της Πικροδάφνης ξεκινά από τον Υμηττό και, αφού διασχίσει τους Δήμους Ηλιούπολεως, Αγίου Δημητρίου, Παλαιού Φαλήρου και Αλίμου, εκβάλλει στο Σαρωνικό Κόλπο. Αποτελεί τον κύριο συλλεκτήρα δικτύων ομβρίων αστικής περιοχής 1.386 εκταρίων και έχει κατά θέσεις ισχυρές κλίσεις και μεγάλο βάθος κοίτης. Με τροποποίηση του Γ.Π.Σ. Αγίου Δημητρίου (Δ' 277/1999) καταργήθηκε η αρχικώς προβλεφθείσα επί του **ρέματος**, με το από 23.9.1985 π.δ. (Δ' 553), λεωφόρος Πικροδάφνης και, σύμφωνα με ρητή διάταξη της απόφασης αυτής, επιβλήθηκε η προστασία του **ρέματος** της Πικροδάφνης και διευθέτηση της κοίτης αυτού με ανοικτή διατομή, λαμβάνοντας υπόψη το οικοσύστημα του **ρέματος** και της παράκτιας ζώνης αυτού. Πράξη έγκρισης περιβαλλοντικών όρων για τη διευθέτηση τμημάτων του **ρέματος** Πικροδάφνης, διερχομένου από το Δήμο Αγ. Δημητρίου, ακυρώθηκε με την απόφαση 1126/2004 του Συμβουλίου της Επικρατείας, για πλημμέλειες της σχετικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Ειδικότερα, με την απόφαση αυτή ακυρώθηκε η απόφαση με την οποία εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι του έργου «Διευθέτηση τμήματος του **ρέματος** Πικροδάφνης, μήκους περίπου 1.770m από τη Λεωφόρο Βουλιαγμένης έως τη Λεωφόρο Αγίου Δημητρίου του Δήμου Αγίου Δημητρίου Ν. Αττικής», με το σκεπτικό ότι το έργο δεν μελετήθηκε επαρκώς ως προς την συνολική επίπτωσή του στο οικοσύστημα του **ρέματος** και στο σύνολο των περιοχών που αυτό διασχίζει, ενώ απορρίφθηκε ως εκπρόθεσμη η αίτηση ακυρώσεως κατά της απόφασης με την οποία είχαν εγκριθεί οι περιβαλλοντικοί όροι για την διευθέτηση του τμήματος του **Ρέματος** Πικροδάφνης, από τη Λεωφόρο Βουλιαγμένης έως την οδό Σαρανταπόρου. Εξάλλου, το ρέμα Πικροδάφνης περιλαμβάνεται μεταξύ των **ρεμάτων** της Αττικής που έχουν χαρακτηριστεί ως «ιδιαίτερου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος» με την 9173/1642/3.3.1993 απόφαση του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (Δ' 281/1993), ενώ η διαδικασία που είχε κινηθεί για το χαρακτηρισμό του ως «προστατευόμενου φυσικού σχηματισμού» κατά το άρθρο 21 ν. 1650/1986, στο πλαίσιο της οποίας συντάχθηκε η από Ιανουαρίου 1997 «ειδική περιβαλλοντική μελέτη για την προστασία και

ανάδειξη του **ρέματος** Πικροδάφνης v. Αττικής και της ευρύτερης περιοχής», δεν ολοκληρώθηκε με την έκδοση σχετικού προεδρικού διατάγματος. Εκδόθηκαν, όμως υπουργικές αποφάσεις, που δημοσιεύθηκαν στα ΦΕΚ Δ' 99 και 725/1995, 287/1997, με τις οποίες λήφθηκαν μέτρα προστασίας του **ρέματος**, κατ' επίκληση της παρ. 6 του άρθρου αυτού. Σχετικά, στα υπ' αριθ. 92382/2852/19.9.2000 και 91057/1323/3.4.1998 έγγραφα της Γεν. Δ/σης Προγραμματισμού και Έργων του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. επισημαίνεται ότι η πρόταση που είχε υποβληθεί από την ΕΥΔΑΠ για τη διευθέτηση του **ρέματος** ήταν εσφαλμένη, διότι θα είχε ως συνέπεια να παύσει πλέον η λειτουργία του ως φυσικού σχηματισμού. Από γνωμοδοτήσεις δε των οικείων δημοτικών συμβουλίων και του Κ.Σ.Χ.Ο.Π. προκύπτει ότι στο επίμαχο ρέμα έχουν πραγματοποιηθεί εκτεταμένες επεμβάσεις, κυρίως δόμησης, ενώ έχει προταθεί η άρση απαλλοτριώσεων σε κάποια Ο.Τ. Όπως ειδικότερα προκύπτει από την ανωτέρω ειδική περιβαλλοντική μελέτη, η υδρολογική λεκάνη του **ρέματος** της Πικροδάφνης βρίσκεται στο νοτιοανατολικό τμήμα του πολεοδομικού συγκροτήματος της πρωτεύουσας. Το ρέμα πηγάζει από τις δυτικές υπώρειες του Υμηττού στην περιοχή του Καρέα και εκτείνεται μαζί με τους παραποτάμους του (**ρέματα** Αγίου Δημητρίου και Καλογραιών (Κοψαχειίλα) στο Δήμο Αγίου Δημητρίου και ρέμα Καλογήρων στα όρια του Δήμου Παλαιού Φαλήρου), μέσα στα όρια των Δήμων Βύρωνα, Ηλιούπολης, Αγίου Δημητρίου, Παλαιού Φαλήρου και Αλίμου, με το μήκος της κύριας μισγάγγειάς του να φθάνει τα 9,31 χλμ. και τη λεκάνη απορροής του να καταλαμβάνει έκταση 22,57 τετραγωνικών χιλιομέτρων, με μέσο υψόμετρο 226 μέτρα. Το ρέμα Πικροδάφνης δεν έχει μόνιμη ροή, αλλά κατά τη διάρκεια έντονων βροχοπτώσεων έχουν παρατηρηθεί σημαντικές παροχές, καθώς και πλημμυρικά φαινόμενα, είναι δε το μόνο που παρέμενε, κατά την ανωτέρω μελέτη, ακόμη ανοικτό παρότι στα ισχύοντα ρυμοτομικά σχέδια προβλεπόταν η μετατροπή του σε οδό. Η βλάστηση στα περισσότερα σημεία του **ρέματος** και της παραρεμάτιας περιοχής είναι πυκνή, με εναλλαγές από πεύκα, ευκαλύπτους, θάμνους, πικροδάφνες και καλαμιές. Σύμφωνα με την ίδια μελέτη, το ανωτέρω ρέμα «αποτελεί τον τελευταίο χώρο μιας πυκνοδομημένης έκτασης, στον οποίο κυριαρχεί ακόμη ο χαρακτήρας του φυσικού περιβάλλοντος, τελευταίο ενθύμιο μιας άλλοτε εκτεταμένης καταπράσινης ζώνης, συντελώντας καθοριστικά σε καλύτερες συνθήκες ζωής», διατηρείται δε ακόμη στο μεγαλύτερο μήκος του ανοικτό, διερχόμενο από περιοχές των Δήμων Ηλιούπολης, Αγίου Δημητρίου, Παλαιού Φαλήρου και Αλίμου. Κλειστό είναι μόνο το αρχικό τμήμα του στα όρια του Δήμου Ηλιούπολης, ενώ ως κλειστός αγωγός έχει διαμορφωθεί η Παλαιά Κοίτη Καρέα που διέρχεται κάτω από την οδό Καλαβρύτων (Δ. Ηλιούπολης). Η ζώνη, την οποία καταλαμβάνει ο χείμαρρος (κοίτη και πρανή) έχει κατά θέσεις αλλοιωθεί από ανθρώπινες επεμβάσεις, με αποτέλεσμα το πλάτος της να εμφανίζεται κατά τόπους εμφανώς περιορισμένο. Στη μελέτη αναφέρονται χαρακτηριστικά ορισμένα

τεχνικά έργα (γέφυρες, οχετοί) που έχουν κατασκευασθεί σε διάφορα σημεία του **ρέματος**, και επισημαίνεται η ανέγερση πολλών κτισμάτων, δεδομένου ότι η περιοχή εντάχθηκε στο σχέδιο πόλεως «αγνοώντας το ρέμα». Εξάλλου, με τις υπ' αριθ. 5400/7.2.2005 (ΦΕΚ Δ' 152) και 5661/10.2.2003 (ΦΕΚ Δ' 207) αποφάσεις του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων τροποποιήθηκε το ρυμοτομικό σχέδιο του Δήμου Αγίου Δημητρίου Αττικής σε πλείονα Ο.Τ. και επικυρώθηκε ο καθορισμός των οριογραμμών του **ρέματος** Πικροδάφνης σε συγκεκριμένα τμήματα αυτού διερχόμενα από τον πιο πάνω Δήμο. Οι αποφάσεις όμως αυτές ακυρώθηκαν με την υπ' αριθ. 3849/2006 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, για το λόγο ότι οι επίμαχες ρυθμίσεις αναρμοδίως εγκρίθηκαν με υπουργικές αποφάσεις και όχι με προεδρικό διάταγμα.

7. Επειδή, με την υπ' αριθ. 5705/24.7.2003 αίτηση που υπέβαλαν μέλη της «Διαδημοτικής Πρωτοβουλίας Κατοίκων Π. Φαλήρου, Αλίμου, Αγ. Δημητρίου, Ηλιούπολης για τη διάσωση του **ρέματος** Πικροδάφνης», στην Υπουργό ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., ζήτησαν α) την ανάκληση και ορθή επανέγκριση των Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων και των ρυμοτομικών σχεδίων, κατά το μέρος που αφορούν και επηρεάζουν τις παραρεμάτιες περιοχές από την Ηλιούπολη μέχρι το Δέλτα του **ρματικού** συστήματος στο Σαρωνικό, β) την αναστολή έκδοσης οικοδομικών αδειών και τη διακοπή εργασιών στις περιοχές αυτές στο απαιτούμενο βάθος, και, συγκεκριμένα, σε βάθος δύο οικοδομικών τετραγώνων από τις όχθες του ως άνω **ρματικού** συστήματος και γ) τη συνολική **οριοθέτηση** του **ρματικού** συστήματος Πικροδάφνης, προκειμένου να διασφαλισθεί η ασφαλής πολυεπίπεδη λειτουργία του. Στη συνέχεια οι ανωτέρω άσκησαν αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Δικαστηρίου ζητώντας να ακυρωθεί η παράλειψη του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., η οποία εκδηλώθηκε με τη σιωπηρή απόρριψη της ανωτέρω υπ' αριθ. πρωτ. 5705/24.7.2003 αίτησης. Το Δικαστήριο, με την 1242/2008 απόφαση της επταμελούς σύνθεσης του Ε' Τμήματος, έκρινε, καθ' ερμηνεία των διατάξεων του άρθρου 24 παρ. 1 του Συντάγματος, του άρθρου 45 παρ. 4 του π.δ. 18/1989, του άρθρου 188 παρ. 1, 2 και 3 του Κώδικα Βασικής Πολεοδομικής Νομοθεσίας (Κ.Β.Π.Ν., Δ' 580), όπως οι διατάξεις αυτές τροποποιήθηκαν με το άρθρο 5 του ν. 3010/2002 (Α' 91), σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 153 και 349 του Κ.Β.Π.Ν., ότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, «υπήρχε υποχρέωση της Διοικήσεως να εκδώσει διάταγμα **οριοθετήσεως** του **ρέματος** Πικροδάφνης στο σύνολό του, τεκμηριωμένης με τα κατά νόμο αναγκαία στοιχεία και μελέτες, προκειμένου να διασφαλισθεί η ακώλυτη λειτουργία του ως οικοσυστήματος». Κατόπιν τούτου, ακύρωσε τη σχετική παράλειψη της Διοίκησης, τεκμαιρόμενη με την πάροδο απράκτου τριμήνου από την υποβολή της ανωτέρω αίτησης προς το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και ανέπεμψε την υπόθεση στη Διοίκηση, προκειμένου να προβεί στην ως άνω **οριοθέτηση** και να λάβει τα

αναγκαία μέτρα για την απρόσκοπτη λειτουργία του **ρέματος**, συμπεριλαμβανομένων και των αναγκαίων τροποποιήσεων του σχεδίου πόλεως, ώστε να διασφαλίζεται η ως άνω λειτουργία του. Στη συνέχεια, το Δικαστήριο, με το 3/2013 πρακτικό του Συμβουλίου Συμμόρφωσης, διαπιστώνοντας ότι η Διοίκηση (Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής) καθυστέρησε να προωθήσει τη διαδικασία έκδοσης διατάγματος **οριοθέτησης** του **ρέματος** Πικροδάφνης, και δη στο σύνολό του, καθώς και να λάβει τα αναγκαία μέτρα για την απρόσκοπτη λειτουργία του **ρέματος**, συμπεριλαμβανομένων και των αναγκαίων τροποποιήσεων του σχεδίου πόλεως, ώστε να διασφαλίζεται η ως άνω λειτουργία του, κάλεσε, σύμφωνα με τα άρθρα 3 παρ. 1 του ν. 3068/2002 και 3 παρ. 2 του π.δ. 61/2004, τη Διοίκηση να συμμορφωθεί προς την ανωτέρω 1242/2008 απόφαση του Δικαστηρίου εντός τριμήνου από την κοινοποίηση του πρακτικού. Με το 11/2015 πρακτικό του Συμβουλίου Συμμόρφωσης το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι, ενόψει και της πολυπλοκότητας του ζητήματος, δοθέντος ότι το ρέμα της Πικροδάφνης είναι χαρακτηρισμένο ως ιδιαίτερο περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, διέρχεται από τα όρια πολλών δήμων και η φυσική αυτού κοίτη έχει σε αρκετά σημεία αλλοιωθεί από ανθρώπινες επεμβάσεις, έχει υπάρξει σημαντική πρόοδος των εργασιών για την **οριοθέτηση** του **ρέματος** και δη στο σύνολό του, εφόσον ως προς μεν το τμήμα αυτού το οποίο διέρχεται από την Ηλιούπολη εκδόθηκε, κατόπιν διοικητικής διαδικασίας η οποία διήρκεσε από τον Οκτώβριο του 2013 έως τον Ιούλιο του 2014, η ήδη προσβαλλόμενη απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, ως προς δε το τμήμα του **ρέματος** από τη Λεωφόρο Βουλιαγμένης έως την εκβολή συντάχθηκε μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων για τη διευθέτηση του **ρέματος** με πρόταση **οριοθέτησης** και την ανάπλαση στην παραρεμάτια περιοχή. Κατόπιν τούτων και λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι το κύρος της Φ2989/3515/16.9.2014 απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής για τη μελέτη **οριοθέτησης** του **ρέματος** Πικροδάφνης από τη Λεωφόρο Μαρίνου Αντύπα έως τη Λεωφόρο Βουλιαγμένης τελούσε υπό δικαστική αμφισβήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου, το Δικαστήριο έκρινε ότι έπρεπε να αναβληθεί η έκδοση οριστικής απόφασης, έως την περάτωση της δίκης επί της απόφασης αυτής και επεσήμανε στη Διοίκηση ότι έπρεπε να επισπεύσει την έκδοση απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων για την **οριοθέτηση** του **ρέματος** από τη Λεωφόρο Βουλιαγμένης έως την εκβολή.

8. Επειδή, κατά τα κριθέντα με την 1242/2008 απόφαση του Δικαστηρίου, η Διοίκηση οφείλει να προβεί στην **οριοθέτηση** του **ρέματος** Πικροδάφνης στο σύνολό του, τεκμηριωμένη με τα κατά νόμο αναγκαία στοιχεία και μελέτες, προκειμένου να διασφαλισθεί η ακώλυτη λειτουργία του ως οικοσυστήματος. Πριν από την **οριοθέτηση** αυτή, ή έστω τη σύνταξη

πρότασης για συνολική **οριοθέτηση**, δεν είναι, κατ' αρχήν, επιτρεπτή η, βάσει τμηματικής **οριοθέτησης** του **ρέματος** ή πρότασης για τμηματική **οριοθέτηση**, μελέτη και εκτέλεση υδραυλικών έργων, έργων διευθέτησης του **ρέματος**, ή άλλων τεχνικών έργων σε τμήματα του **ρέματος**.

9. Επειδή, στη συγκεκριμένη περίπτωση, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής: Με την προσβαλλόμενη απόφαση εγκρίνονται περιβαλλοντικοί όροι για την εκτέλεση τεχνικών έργων στην κοίτη και στα πρανή σε τμήμα του **ρέματος** Πικροδάφνης, μήκους 196,40μ. και πλάτους που κυμαίνεται από 9.00 έως και 18.00 μ., εντός των ορίων του Δήμου Ηλιούπολης. Πιο συγκεκριμένα, το τμήμα αυτό του **ρέματος** βρίσκεται κατάντη υφιστάμενου τμήματος ανοικτής διατομής 4,00x3.50 επενδεδυμένης με λίθους και ανάντη υφιστάμενου κλειστού αγωγού 4,20x4,00, ο οποίος διέρχεται κάτω από την Λεωφ. Βουλιαγμένης. Εντός του υπό μελέτη τμήματος εκβάλλει αγωγός ωσειδής 1,10x1,65 στη διασταύρωση των οδών Λαγκαδίων και Κυδαθηναίων. Στο υπόψη τμήμα το ρέμα παραμένει ουσιαστικά αδιευθέτητο και λόγω των αναπτυσσόμενων μεγάλων ταχυτήτων ροής, ακόμη και για μικρής περιόδου επαναφοράς βροχοπτώσεις, παρατηρείται σημαντική διάβρωση τόσο του πυθμένα, όσο και των πρανών. Λόγω της ακανόνιστης μορφής του διαβρωμένου πυθμένα δημιουργούνται κατά την ξηρά περίοδο λίμνες πράσινων υδάτων, ενώ με την διάβρωση των πρανών προκαλούνται καταπτώσεις σε βάρος του παρόχθιου αλσουλίου. Παράλληλα η παρατηρούμενη στερεοπαροχή, η οποία ενισχύεται από ανεξέλεγκτες ρίψεις «μπάζων» στην κοίτη του **ρέματος**, εγκυμονεί κινδύνους πρόσχωσης ή ακόμη και φράξης του **ρέματος** κατάντη. Το βάθος του **ρέματος** είναι μεγάλο, (της τάξεως των 7μ), και ο κίνδυνος πλημμύρας υπάρχει μόνο στην περίπτωση στραγγαλισμού της ροής, λόγω συγκεντρώσεως φερτών υλικών, κυρίως στην είσοδο του τεχνικού έργου. Η μέση κλίση του **ρέματος** είναι 2,5% και αναπτύσσονται μεγάλες ταχύτητες ροής. Ως εκ τούτου η στερεοπαροχή του **ρέματος** είναι σημαντική και είναι ενδεικτικά τα εξής: α) παρατηρούνται σοβαρές υποχωρήσεις των πρανών αμέσως ανάντη του οχετού της Λεωφ. Βουλιαγμένης β) παρατηρείται σημαντική διάβρωση ακόμη και του βραχώδους πυθμένα. Συμπερασματικά προκύπτει ότι απαιτείται η διευθέτηση του **ρέματος**, καθώς η κατάστασή του επιβαρύνεται σημαντικά από τα ήδη κατασκευασμένα έργα. Στόχος του υπό μελέτη έργου είναι να εξασφαλισθεί αφενός η δυνατότητα ασφαλούς, τεχνικά άρτιας καθώς και σύμφωνης με την οικονομία της κατασκευής, και αφετέρου περιβαλλοντικά αποδεκτή ασφαλής αποχέτευση των όμβριων υδάτων, για την διασφάλιση της αντιπλημμυρικής προστασίας των περιοχών από τις οποίες διέρχεται το ρέμα Πικροδάφνης και τα συμβαλλόμενα σε αυτό. Επιπλέον, ταυτόχρονα με το αμιγώς υδραυλικό έργο θα δοθεί η δυνατότητα **οριοθέτησης**, ανάπλασης και περιβαλλοντικής αναβάθμισης των παραρεμάτιων περιοχών. Στην προσβαλλόμενη απόφαση

και στη συνοδεύουσα μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων μηνός Ιανουαρίου 2013 παρατίθενται, εξάλλου, υδρολογικά στοιχεία του **ρέματος** (λεκάνες και υπολεκάνες απορροής, συμβάλλοντα υδατορέματα), ενώ, στη συνέχεια, παρουσιάζονται οι υδραυλικοί υπολογισμοί του **ρέματος** με βάση την αρχική Υδρολογική Μελέτη (1985), καθώς και η αναθεώρηση των παροχών με βάση νεώτερα στοιχεία. Στην προσβαλλόμενη απόφαση δίδεται η περιγραφή των τεχνικών έργων ως εξής: «Για το αδιευθέτητο τμήμα των 200 μ περίπου, η μόρφωση του πυθμένα της κοίτης προτείνεται να γίνει με στρώμες από συρματοκιβώτια, ώστε να εξασφαλιστεί ότι δεν θα παρασυρθεί το εδαφικό υλικό του πυθμένα από τις προκύπτουσες μεγάλες ταχύτητες ροής. Τα πρηνή επενδύονται είτε με λιθοπληρωμένες στρώμες, είτε με λιθοπληρωμένα συρματοκιβώτια τα οποία ακολουθούν την κλίση των φυσικών πρηνών. Η δε γεωμετρική διαμόρφωση των συρματοκιβωτίων καθιστά εφικτή την αποκατάσταση βλάστησης μέσω φυτεύσεων στα επίπεδα τμήματα αυτών ή στο πρηνές των λιθοπληρωμένων στρωμών με υδροσπορά. Η υδροσπορά είναι μία γρήγορη, αποτελεσματική και οικονομική μέθοδος για την εδραίωση καινούριας βλάστησης» (Κεφάλαιο Α της προσβαλλομένης). Στα κεφάλαια Β έως Θ της προσβαλλομένης τίθενται οι περιβαλλοντικοί όροι του έργου. Εξάλλου, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, στον φάκελο της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων του έργου, υπάρχει ιδιαίτερη μελέτη του Οκτωβρίου 2013 για την **οριοθέτηση** του ως άνω τμήματος του **ρέματος** της Πικροδάφνης. Όπως, τέλος, συνάγεται από το περιεχόμενο της προσβαλλόμενης απόφασης και από τον φάκελο της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων που τη συνοδεύει, με την προσβαλλόμενη απόφαση εγκρίνονται περιβαλλοντικοί όροι για την εκτέλεση τεχνικών έργων σε τμήμα του **ρέματος** Πικροδάφνης, για τη διαμόρφωση δε του περιεχομένου των όρων αυτών λαμβάνεται υπ' όψιν η πρόταση για την **οριοθέτηση** του **ρέματος** στο τμήμα αυτό.

10. Επειδή, υπό τα ανωτέρω δεδομένα, η προσβαλλόμενη απόφαση, με την οποία επιχειρείται η έγκριση περιβαλλοντικών όρων για την εκτέλεση έργων διευθέτησης του **ρέματος** της Πικροδάφνης σε τμήμα αυτού, βάσει πρότασης **οριοθέτησης** του εν λόγω τμήματος, ανεξαρτήτως εάν, καθ' εαυτή, φαίνεται ότι δικαιολογείται για λόγους προστασίας του **ρέματος**, δεν είναι νόμιμη, εφόσον πάντως δεν προηγήθηκε η **οριοθέτηση** του **ρέματος** στο σύνολό του, ή έστω πρόταση για την συνολική **οριοθέτηση** του **ρέματος**, κατά τα ήδη κριθέντα και αναφερόμενα στις σκέψεις 7 και 8. Για τον λόγο αυτόν, που βασίμως προβάλλεται, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να γίνει δεκτή και να ακυρωθεί η προβαλλόμενη έγκριση περιβαλλοντικών όρων, παρελκούς ως αλυσιτελούς της εξετάσεως των λοιπών λόγων ακυρώσεως.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Καταργεί τη δίκη ως προς τον δωδέκατο των αιτούντων.

Δέχεται την αίτηση ακυρώσεως ως προς τους λοιπούς αιτούντες.

Ακυρώνει την Φ2989/3515/16.9.2014 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής, κατά τα εκτιθέμενα στο σκεπτικό.

Διατάσσει την απόδοση του παραβόλου.

Απορρίπτει την παρέμβαση.

Επιβάλλει εις βάρος του Δημοσίου και του παρεμβαίνοντος Δήμου συμμετρως τη δικαστική δαπάνη των αιτούντων, η οποία ανέρχεται στο ποσό των εννιακοσίων είκοσι (920) ευρώ.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 20 Οκτωβρίου 2016

Ο Πρόεδρος του Ε΄ Τμήματος Η Γραμματέας

Αθ. Ράντος Μ. Βλασερού

και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 18 Ιουλίου 2017.

Η Πρόεδρος Η Γραμματέας

του Α΄ Τμήματος Διακοπών

Αικ. Σακελλαροπούλου Κ. Γκιώκα